

# EL SEGLE D'ÀSIA?

**S**i el balanç del segle XX es configura com el de l'era dels extrems, la centúria que ara comença és plena d'incerteses, com ha mostrat el VIII Congrés de Pensament.

Salvador Giner, catedràtic de Sociologia de la Universitat de Barcelona, va obrir dimarts, 22 d'octubre, el VIII Congrés de Pensament dels Premis Octubre amb una apel·lació a una societat més austera enfront de la "maximització de la producció" de l'actual. Aquest prestigiós sociòleg va repassar els darrers 150 anys, la "modernitat", i va mostrar algunes de les ambivalències d'aquesta època històrica en la qual encara estem immersos.

Giner va desgranar algunes de les "apories" de la modernitat. "La modernitat ha creat una racionalitat que produeix ella mateixa irracionalitat." Va demostrar-ho amb l'exemple de "la producció racional de la mort maximitzant la producció de mal amb la major eficàcia". Una altra de les contradiccions és la "instauració de la servitud a través de la llibertat", com ara la que es produeix amb la domesticació de l'individu que duen a terme les empreses. També va assenyalar que "hem deixat les esglésies i hem convertit el nacionalisme en el déu de la modernitat".

Finalment, Giner va destacar la destrucció civilitzada de la naturalesa per acabar amb la petició d'un "món més senzill".

L'endemà, dimecres, començava la sèrie de taules redones temàtiques que analitzaven alguns dels àmbits clau del

segle que acaba i de les perspectives de futur.

Dimecres, de matí, es van analitzar algunes de les transformacions de la democràcia. L'historiador Ramir Reig va parlar del populisme com un dels fantasmes de la democràcia en aquests moments. "És un fenomen ambigu i recurrent que deriva normalment cap al cabdillisme", va assegurar, per endinsar-se més tard en algunes de les tendències que produeixen l'auge d'aquest fenomen polític. Reig va acabar amb una afirmació ambigua: "Normalment, el populisme té una connotació negativa. No tinc clar on comença la degeneració o si encara està en un lloc on encara és bo."

Enzo Traverso, expert en història intel·lectual del segle XX, va tractar del "totalitarisme". Traverso va dir que, contràriament al que pensen els qui el consideren un fenomen aliè a l'evolució europea, "el totalitarisme és un producte de la història occidental". Traverso coincideix amb Adorno: "la barbàrie pertany al sistema mateix de la civilització". Per a aquest intel·lectual, els perills del futur són d'una altra mena. "El tipus de dominació expressat pel globalitarisme és subliminal. Modela la nostra manera de pensar en el marc d'una societat de consumidors", va alertar.

El professor de la UAB Joan Manuel Tresserras va endinsar-se en algunes de les claus per aprofundir en la democràcia. Tresserras va emfasitzar la necessitat de superar el discurs apocalíptic, de destacar els avenços aconseguits. Partint de la seua consideració de la política ("En la situació present, la política és l'art d'assumir reptes i molt sovint equivocar-se"), va enumerar alguns dels reptes de l'actualitat: la protecció del pluralisme en una societat amb valors diversos i la instauració de mecanismes per protegir la diversitat cultural.

De vesprada, es va parlar sobre "el debat de la modernitat" en una taula en la qual tots els participants van coincidir a diagnosticar que ja havíem superat el trànsit de la modernitat a la postmodernitat. El filòsof Julián Marrades va disertar sobre "el descrèdit de la raó moderna totalitzadora" i l'aparició d'una altra de més relativa. El també filòsof Josep Maria Esquirol va demanar que en aquesta època postmoderna "la democràcia tingui prioritat sobre la filosofia". Després de defensar "la frivolitat" com un valor per viure en societats menys conflictives, va demanar "posar els processos democràtics per davant dels discursos i fer valdre els exercicis pragmàtics dels consensos".

Finalment, la historiadora Mary Nash va repassar la modernitat com un discurs fonamentat en la discriminació de les dones i dels "no-blancs", i va incidir en la "postmodernitat" instaurada a partir del 1989 com una època en la qual "la confrontació en l'escenari internacional passa al terreny de la cultura i es configuren noves identitats".



**Xavier Antich (moderador), Catherine David, Iván de la Nuez, Marcelo Expósito i Carles Guerra, abans de començar la conferència "Art, cultura i política", en la qual van indagar sobre les possibilitats de l'art compromès. A la dreta, André Gunder Frank, qui va dir molt clar que el futur està en mans d'Àsia.**

"Art, cultura i política". Aquesta era la reflexió que arribava dijous de matí sobre les relacions entre dos àmbits que durant tot el segle han mantingut una relació d'amor-odi. L'eix de les intervencions, les possibilitats de l'art com a eina de revolta avui dia. La prestigiosa curadora Catherine David va assenyalar, categòrica, que "tota pràctica estètica té una acció política" i va arremetre contra tots aquells artistes, pretesament crítics, que en realitat "estilitzen els pitjors clíxés". "El turisme de la misèria no és el començament de l'acte estètic fort", exemplificava.

Carles Guerra, crític i assessor d'EL TEMPS d'Art, va definir el moment actual com "biopolític". És a dir, "vivim un moment polític per defecte". Guerra va apostar per trencar amb el discurs crític "que ja està perfectament situat dins del discurs actual" i va apostar per la creativitat col·lectiva i difusa. Iván de la Nuez, director del Palau de la Virreina, va exposar un discurs crític ("Democràcia i liberalisme no és el mateix. Hi ha consumidors, però no ciutadans") i va acabar amb una tesi peculiar, la reivindicació de la peresa: "Crec en les formes de la improducció, en la peresa, que envaesca les formes de la política i de l'economia."

La consideració més directa de l'art com a instrument de lluita política va arribar amb la darrera intervenció, la de l'artista Marcelo Expósito, qui va tornar a denunciar que els creadors compleixen un guió i va reclamar noves formes de militància. "A Barcelona, per exemple, hi ha una dissociació extrema entre els moviments socials i l'art. Hem de trencar, hem de buscar noves formes de militància per respondre a un guió que ja ens espera", demanava.

De vesprada, arribava l'última de les taules redones, la que feia un balanç de la situació dels estats i les perspectives de les nacions a l'inici del segle XXI. L'historiador Joan B. Culla va fer una repassada del segle passat, que va qualificar de centúria de l'estatalització i, va qüestionar-se que encara es puguin continuar declarant nous estats. Una possibilitat per al futur, la proposta recent del professor de la Universitat de Barcelona Miquel Caminal d'una fórmula federalista per caminar cap a un estat plurinacional. "Es tracta d'una revolució cultural", va definir el professor Culla.

Manuel Martí, professor d'història de la Universitat de València, va centrar-se en el cas valencià, i va ser contundent.

Per a Martí, "el catecisme històric del nacionalisme valencià des dels anys 60 és totalment fals". Per construir la identitat valenciana, aquest professor proposa "un diàleg franc amb els valencians que es consideren espanyols".

El degà de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat de Santiago de Compostel·la, Ramón Máiz, va ser més generalista en el tancament d'aquest debat. La seua proposta és la redefinició de l'estat amb dues eines: la participació ciutadana i la visió federal de l'estat.

En el tancament d'aquest congrés va arribar la visió més clara del segle XXI, la del prestigiós economista i historiador André Gunder Frank. "El segle que comença no serà nord-americà", començava. El futur, ben al contrari, és el del predomini del continent asiàtic, que ha estat el més fort durant quasi tota la història. El creixement d'Àsia, els darrers cinquanta anys, ha estat molt més alt que el d'Occident i ara ja es prepara per a exercir el paper que ha tingut durant mil·lennis. "Àsia està reassolint la posició que tenia en el món fins fa molt poc temps", tancava.

*Miquel Calvet*